

5. Староста В. І. Технології інтерактивного навчання: сутність, класифікація. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Педагогічні науки. 2019. № 1 (64). С. 232–237.

6. Таймасов Ю. С. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту до самозбереження у професійній діяльності: дис. ... на докт. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2020. 394 с.

7. Філоненко О., Цуканова Н. Особливості формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів у закладі вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2023. № 8–9. С. 155–164.

REFERENCES

1. Koval, M., Koval, I. (2025). Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future rescuers. *SWorldJournal*. № 18 (3). S. 49–54. [in Ukrainian]

2. Kushnir, T. (2010). Innovatsiyni pidkhydy do rozvytku vyshchych navchal'nykh zakladiv Ukrainy v umovakh formuvannya yedynoho yevropeys'koho osvityn'oho prostoru [Innovative approaches to the development of higher educational institutions of Ukraine in the context of the formation of a single European educational space]. *Neopolityka Ukrainy: istoriya i suchasnist': zbirnyk naukovykh prats' / redkol.: I. V. Art'omov (vidpov. red.), O. M. Vashchuk, S. V. Vidnyans'kyi ta in. Uzhhorod: ZakDU*. № 2. S. 237–265. [in Ukrainian]

3. Povstyn, O. (2018). Praktyka pidhotovky fakhivtsiv u haluzi bezpeky lyudyny do upravlins'koyi diyal'nosti u vyshchych navchal'nykh zakladakh Ukrainy [Practice of training specialists in the field of human security for managerial activities in higher educational institutions of Ukraine]. *Naukovyy chasopys NPU imeni N. P. Drahomanova. Seriya: Pedagogichni nauky: realiyi ta perspektyvy*. Vyp. 60. S. 73–78. [in Ukrainian]

4. Povstyn, O. (2019). Teoretychni ta metodychni zasady profesiynoyi pidhotovky do upravlins'koyi diyal'nosti maybutnikh fakhivtsiv u haluzi bezpeky lyudyny [Theoretical and methodological principles of professional training for

managerial activities of future specialists in the field of human security]: avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk: 13.00.04. Vinnytsya. 40 s. [in Ukrainian]

5. Starosta, V. I. (2019). Tekhnolohiyi interaktyvnoho navchannya: sutnist', klasyfikatsiya [Interactive learning technologies: essence, classification]. *Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Seriya: Pedagogichni nauky*. № 1 (64). S. 232–237. [in Ukrainian]

6. Taymasov, YU. S. (2020). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv sluzhby tsyvil'noho zakhystu do samozberezhennya u profesiyniy diyal'nosti [Theoretical and methodological principles of training future civil defense service specialists for self-preservation in professional activities]: dys. ... na dokt. ped. nauk: 13.00.04. Kharkiv. 394 s. [in Ukrainian]

7. Filonenko, O., Tsukanova, N. (2023). Osoblyvosti formuvannya tsyfrovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u zakladi vyshchoyi osvity [Peculiarities of forming digital competence of future primary school teachers in a higher education institution]. *Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi*. Sumy: Sums'kyi derzhavnyy pedagogichnyy universytet imeni A. S. Makarenka. № 8–9. S. 155–164. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МИРОНІУК Віталій – здобувач кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MYRONIUK Vitalii – graduate student of the Department of Educational Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: formation of managerial competence development in future emergency service professionals.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2025 р.

Стаття прийнята до друку 29.08.2025 р.

УДК 81:002: 02: 930.25(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-234-239

МОРГУН Алла –

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4434-4919>
e-mail: morgunalla56@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕЧНА, ІНФОРМАЦІЙНА ТА АРХІВНА СПРАВА У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ОСНОВ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

Лінгвістична компетентність, як здатність ефективно аналізувати, створювати та обробляти тексти документів, є однією з основних складових професійної компетентності фахівців цих напрямів. Вона охоплює знання мовних норм, термінології, стандартів ділового мовлення, а також умінь адаптувати тексти до потреб різних аудиторій, що є особливо важливим у контексті цифрової трансформації інформаційного середовища. У процесі вивчення лінгвістичних основ документознавства педагогічні стратегії відіграють вирішальну роль у формуванні цієї компетентності, забезпечуючи інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками.

У статті розглянуто педагогічні стратегії формування лінгвістичної компетентності студентів спеціальності «Бібліотечна, інформаційна та архівна справа» у процесі вивчення лінгвістичних основ документознавства. Наголошено, що лінгвістична компетентність є ключовим елементом професійної підготовки, оскільки документи мають мовну природу та вимагають розуміння структури, термінології, стилістики. Визначено ефективні стратегії: текстоцентричний підхід, що

передбачає аналіз реальних текстів документів; інтерактивні методи (кейс-методи, симуляції), які дають змогу моделювати професійні ситуації; проєктна діяльність, спрямована на створення інформаційних продуктів із використанням професійної термінології. Обґрунтовано значення інтеграції цифрових технологій (системи типу DSpace, Koha) у навчальний процес, що сприяє розвитку навичок роботи з метаданими й структурованою інформацією. Акцент зроблено на необхідності міждисциплінарного підходу, який об'єднує лінгвістику, інформаційні технології та елементи правового регулювання. Зазначено роль розвитку *soft skills*: критичного мислення, комунікаційної компетентності, здатності до самонавчання. Зроблено висновок про важливість комплексних педагогічних стратегій, орієнтованих на формування лінгвістичної компетентності як умови успішної професійної діяльності в цифровому інформаційному середовищі.

Ключові слова: лінгвістична компетентність, документознавство, текстоцентричний підхід, педагогічні стратегії, цифрова трансформація, інтерактивне навчання, інформаційні технології.

MORGUN Alla –

PhD in Philology, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of

Philological Disciplines and Social Communications

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4434-4919>

e-mail: morgunalla56@gmail.com

PEDAGOGICAL STRATEGIES FOR FORMING LINGUISTIC COMPETENCE OF STUDENTS MAJORING IN LIBRARY, INFORMATION, AND ARCHIVAL STUDIES IN THE PROCESS OF STUDYING THE LINGUISTIC FOUNDATIONS OF DOCUMENT SCIENCE

Linguistic competence, as the ability to effectively analyze, create, and process document texts, is one of the main components of the professional competence of specialists in these areas. It encompasses knowledge of language norms, terminology, business speech standards, as well as the ability to adapt texts to the needs of different audiences, which is especially important in the context of the digital transformation of the information environment. In the process of studying the linguistic foundations of document studies, pedagogical strategies play a crucial role in the formation of this competence, ensuring the integration of theoretical knowledge with practical skills.

The article explores pedagogical strategies for developing linguistic competence among students majoring in Library, Information, and Archival Studies in the context of studying linguistic foundations of documentation science. It highlights linguistic competence as a core component of professional training, given the linguistic nature of documents and the necessity to understand their structure, terminology, and style. Effective strategies are defined: a text-centered approach involving analysis of authentic document texts; interactive methods such as case studies and simulations that allow modeling professional scenarios; and project-based learning, aimed at creating information products using domain-specific terminology. The integration of digital tools (e.g., DSpace, Koha) into the educational process is substantiated as a means to develop skills in metadata creation and structured information management. The article emphasizes the importance of an interdisciplinary approach that combines linguistics, IT, and legal knowledge. Special attention is paid to the development of soft skills such as critical thinking, communication, and lifelong learning. It concludes that comprehensive pedagogical strategies are essential for developing linguistic competence necessary for successful professional performance in a digital information environment.

Key words: linguistic competence, documentation science, text-centered approach, pedagogical strategies, digital transformation, interactive learning, information technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасне інформаційне суспільство характеризується швидкими темпами розвитку інформаційних технологій і глобалізацією інформаційних процесів, що висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців бібліотечної, інформаційної та архівної справи. У цих галузях ключовим об'єктом професійної діяльності є документ, який виступає не лише носієм інформації, але й складним мовним конструктом, що вимагає глибокого розуміння його структури, стилістики та семантики [1]. Лінгвістична компетентність, як здатність ефективно аналізувати, створювати та обробляти тексти документів, є однією з основних складових професійної компетентності фахівців цих напрямів. Вона охоплює знання мовних норм, термінології, стандартів ділового мовлення, а також уміння адаптувати тексти до потреб різних аудиторій, що є особливо важливим у контексті цифрової трансформації інформаційного середовища [2]. У процесі вивчення лінгвістичних основ документознавства педагогічні стратегії відіграють вирішальну роль у формуванні цієї компетентності, забезпечуючи інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організаційно-технологічні характеристики лінгвістичних основ документознавства, що пов'язані

з педагогічними стратегіями і включають аналіз текстів документів, їх семантико-прагматичні особливості відображені у роботах Панькевич О., Заграновської О. І., Ловчук Ю. Ю., Карпіловської Є., Різун В. Динамічне зростання інформаційних технологій сприяло розвитку організаційних основ документної лінгвістики. Цей напрямок висвітлюється в роботах Бабченко Н. В., Горюшкової Л. А., Волошин В. Г. та ін.

Мета статті полягає в аналізі та характеристиці педагогічних стратегій, спрямованих на формування лінгвістичної компетентності студентів спеціальності бібліотечна, інформаційна та архівна справа з акцентом на їхню відповідність сучасним освітнім та професійним викликам.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лінгвістична компетентність у контексті документознавства передбачає не лише володіння мовою, але й уміння застосовувати її в професійній діяльності, пов'язаній із обробкою документів, таких як бібліографічні описи, архівні каталоги чи інформаційно-аналітичні звіти [2]. Документи, як основний об'єкт роботи фахівців бібліотечної, інформаційної та архівної справи, мають чітко виражену мовну природу, що вимагає знання стилістичних особливостей, термінології та стандартів оформлення. Наприклад, створення бібліографічних записів чи архівних описів потребує точного використання спеціалізованої

лексики та відповідності міжнародним стандартам, таким як MARC чи Dublin Core [5].

У сучасних умовах цифрової трансформації, коли інформаційні ресурси дедалі частіше переходять у цифровий формат, лінгвістична компетентність набуває додаткового значення, оскільки фахівці повинні вміти працювати з автоматизованими інформаційними системами, які вимагають чіткої структуризації текстової інформації та використання метаданих [6]. Таким чином, формування лінгвістичної компетентності є вкрай важливим для підготовки фахівців, здатних ефективно функціонувати у цифровому інформаційному середовищі.

Отже, педагогічні стратегії, спрямовані на формування лінгвістичної компетентності, мають бути орієнтовані на поєднання теоретичного навчання з практичною діяльністю, що відповідає сучасним підходам до професійної освіти [3]. Важливо зазначити, що одним із ключових підходів є текстоцентричний, який передбачає аналіз текстів документів як основного об'єкта вивчення [1]. Цей підхід дозволяє студентам не лише засвоїти теоретичні основи лінгвістичних основ документознавства, але й розвинути навички аналізу мовних конструкцій, стилістичних особливостей та семантичного наповнення документів. Наприклад, робота з реальними зразками бібліографічних описів чи архівних каталогів сприяє формуванню у студентів умінь ідентифікувати мовні особливості документів й застосовувати відповідні стандарти [2]. Важливо підкреслити, що такий підхід одночасно розвиває критичне мислення, що є необхідним для оцінки якості текстової інформації та її відповідності професійним вимогам.

Інтерактивні методи навчання, такі як кейс-методи, симуляції та проектна діяльність, є важливими для формування лінгвістичної компетентності, оскільки вони дозволяють студентам застосовувати отримані знання в змодельованих професійних ситуаціях [8]. Наприклад, кейс-методи передбачають аналіз конкретних ситуацій, пов'язаних з редагуванням текстів документів чи адаптацією їх до потреб різних аудиторій, що сприяє розвитку практичних навичок [2]. Проектна діяльність, своєю чергою, дозволяє їм створювати власні інформаційні продукти, такі як бібліографічні описи чи інформаційні довідки, що вимагає використання спеціалізованої термінології та відповідності стандартам [9]. Такі методи навчання не лише поглиблюють розуміння лінгвістичних основ документознавства, але й сприяють розвитку комунікативних навичок, які є важливими для роботи в команді та взаємодії з користувачами інформаційних ресурсів [10].

Цифрова трансформація, яка активно впливає на бібліотечну, інформаційну та архівну справу, вимагає від студентів умінь працювати з цифровими платформами та інформаційними системами, що також впливає на формування лінгвістичної компетентності [5]. Наприклад, створення метаданих для цифрових репозитаріїв, таких як DSpace чи Koha, передбачає точне використання термінології та структуризацію

текстової інформації, що є актуальним у сучасних умовах [6].

Отже, включення до навчальних програм курсів з інформаційних технологій та роботи з автоматизованими системами сприяє підготовці фахівців, здатних ефективно працювати в цифровому середовищі. Крім того, етичні та правові аспекти роботи з документами, такі як дотримання авторського права та захисту персональних даних, є важливими для формування лінгвістичної компетентності, оскільки саме вони впливають на використання мовних засобів у професійній діяльності [6]. Таким чином, педагогічні стратегії мають бути комплексними, поєднуючи традиційні методи навчання з сучасними технологічними підходами, щоб забезпечити підготовку фахівців, які відповідають вимогам інформаційного суспільства.

Необхідно зазначити, що лінгвістична компетентність є ключовою складовою професійної підготовки фахівців бібліотечної, інформаційної та архівної справи, оскільки документи, з якими вони працюють, мають виражену мовну природу, що вимагає глибокого розуміння їхньої структури, стилістики та семантики [1]. У процесі вивчення лінгвістичних основ документознавства студенти опановують знання про мовні засоби, які використовуються в діловій документації, бібліографічних описах, архівних каталогах та інформаційно-аналітичних матеріалах. Ця компетентність передбачає не лише знання мови, але й умінь аналізувати тексти документів, створювати їх відповідно до стандартів та адаптувати до потреб різних аудиторій [2]. При цьому необхідно зазначити, що формування лінгвістичної компетентності вимагає застосування педагогічних стратегій, які поєднують теоретичне навчання з практичною діяльністю, враховуючи сучасні виклики інформаційного суспільства та цифрову трансформацію професійного середовища [5].

Однією з головних педагогічних стратегій є текстоцентричний підхід, який передбачає аналіз текстів документів як основного об'єкта вивчення [1]. Цей підхід дозволяє студентам розвивати навички аналізу мовних конструкцій, визначення жанрово-стилістичних особливостей та семантичного наповнення документів. Наприклад, під час практичних занять студенти мають можливість працювати з реальними зразками бібліографічних описів, архівних каталогів чи інформаційних довідок, що сприяє формуванню їхньої здатності ідентифікувати мовні особливості документів й застосовувати відповідні стандарти, такі як MARC чи Dublin Core [2].

Аналіз текстів документів дозволяє студентам не лише засвоїти теоретичні основи, але й розвинути критичне мислення, що є необхідним для оцінки якості текстової інформації та її відповідності професійним вимогам [3]. Текстоцентричний підхід також сприяє розумінню ролі мови у забезпеченні точності та доступності інформації, що є дуже важливим для фахівців з бібліотечної та архівної діяльності [5].

Інтерактивні методи навчання, такі як кейс-методи та симуляції, також є ефективними для

формування лінгвістичної компетентності, оскільки вони дозволяють студентам застосовувати отримані знання в змодельованих професійних ситуаціях [8]. Кейс-методи передбачають аналіз конкретних ситуацій, пов'язаних із обробкою документів, наприклад, виправлення мовних помилок у бібліографічних записах чи адаптацію текстів для різних аудиторій. Такі завдання допомагають розвинути навички редагування текстів, враховуючи вимоги ділового стилю та нормативних стандартів [2]. Симуляції, своєю чергою, дозволяють моделювати професійні процеси, такі як підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів чи створення архівних описів, що сприяє закріпленню лінгвістичних знань через практичну діяльність [8]. Наприклад, студенти можуть виконувати завдання з розробки бібліографічного опису для цифрового репозитарію, враховуючи мовні особливості та стандарти метаданих, що є актуальним у контексті цифрової трансформації [5].

Проектна діяльність є ще однією важливою педагогічною стратегією, яка сприяє формуванню лінгвістичної компетентності через можливість створення студентами власних інформаційних продуктів [9]. Такі проекти можуть включати розробку бібліографічних описів, інформаційних довідок чи електронних архівних каталогів, що вимагає застосування знань із лінгвістичних основ документознавства. Наприклад, створення структурованих описів для архівних документів передбачає використання спеціалізованої термінології, чіткої структури та відповідності стандартам, що розвиває уміння працювати з мовними засобами в професійному контексті [6]. Проектна діяльність також сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки студенти часто працюють у групах, обмінюючись ідеями та вдосконалюючи свої тексти [10]. Крім того, такі проекти дозволяють ознайомитися з реальними професійними завданнями, такими як підготовка документів для цифрових платформ, що є важливим у сучасних умовах [5].

Інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес відіграє ключову роль у формуванні лінгвістичної компетентності, оскільки сучасні фахівці бібліотечної, інформаційної та архівної справи повинні вміти працювати з цифровими платформами, такими як DSpace, Koha чи Alfresco [5]. У процесі вивчення документознавства студенти можуть виконувати завдання з підготовки метаданих для цифрових репозитаріїв, що вимагає точного використання термінології та стандартів оформлення [2]. Наприклад, створення бібліографічних записів у цифрових системах передбачає знання мовних засобів та відповідність міжнародним стандартам, що сприяє формуванню професійних навичок [6]. Використання інформаційних технологій також дозволяє їм ознайомитися з принципами автоматизації обробки документів, що є актуальним у контексті цифрової трансформації [7]. Так, зокрема, студенти можуть створювати скрипти для автоматизації обробки текстових даних, використовуючи базові знання

програмування, що доповнює їхню лінгвістичну компетентність [5].

Важливо також зазначити, що розвиток soft skills, таких як критичне мислення, комунікація та здатність до навчання протягом усього життя, є невід'ємною частиною педагогічних стратегій формування лінгвістичної компетентності [10]. Ці навички дозволяють студентам адаптувати тексти документів до потреб різних аудиторій. Так, наприклад, створюючи інформаційно-аналітичні матеріали, які відповідають вимогам чіткості та лаконічності [8]. Критичне мислення є важливим для оцінки якості текстової інформації та її відповідності професійним стандартам, що необхідно для роботи з бібліографічними чи архівними документами [3].

Критично важливою в умовах швидкого розвитку інформаційних технологій, які постійно змінюють вимоги до професійної діяльності, є здатність до безперервного навчання є [6]. Педагогічні стратегії, такі як організація дискусій, аналіз складних текстів чи групова робота над проектами, сприяють розвитку необхідних навичок, готуючи студентів до викликів сучасного інформаційного суспільства.

Етичні та правові аспекти роботи з документами також є важливим компонентом формування лінгвістичної компетентності. Студенти повинні бути обізнані з питаннями авторського права, захисту персональних даних та стандартів оформлення документів, що є особливо актуальним у цифровому середовищі [6]. Наприклад, під час роботи з архівними документами чи створення бібліографічних записів необхідно дотримуватися норм, які регулюють використання інформації. Включення до навчальних програм модулів з інформаційної етики та правових основ документознавства сприяє формуванню відповідального підходу до роботи з інформаційними ресурсами [2]. Такі знання дозволяють уникати помилок, пов'язаних з неправильним використанням термінології чи порушенням стандартів, що є важливим для їхньої професійної діяльності.

Міждисциплінарний підхід у навчанні є ще однією педагогічною стратегією, яка сприяє формуванню лінгвістичної компетентності. Поєднання лінгвістичних знань з інформаційними технологіями, бібліотечною справою та архівознавством дозволяє студентам отримати цілісне уявлення про професійну діяльність [4]. Наприклад, вивчення лінгвістичних основ документознавства може бути доповнене курсами з інформаційних технологій, що включають роботу з базами даних чи автоматизованими системами управління документами [5]. Такий підхід забезпечує підготовку фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрового середовища, де лінгвістична компетентність поєднується з технологічними навичками.

Важливо підкреслити, що практична спрямованість навчання є ключовим елементом формування лінгвістичної компетентності. Студенти повинні мати можливість працювати з реальними документами, такими як архівні описи, бібліографічні записи чи інформаційно-аналітичні

звіти, щоб розвинути навички аналізу та редагування текстів [9]. Наприклад, завдання з редагування текстів ділових документів чи створення структурованих описів для цифрових репозиторіїв дозволяють їм застосовувати лінгвістичні знання на практиці [2]. Такі завдання також сприяють розвитку уваги до деталей, що є важливим для забезпечення якості інформаційних продуктів у бібліотечній та архівній справі [6].

Міжнародна співпраця та обмін досвідом також відіграють важливу роль у формуванні лінгвістичної компетентності. Участь у міжнародних програмах, таких як Erasmus+ чи Horizon Europe, дозволяє студентам ознайомитися з передовими практиками та технологіями у сфері документознавства та інформаційних ресурсів [9]. Наприклад, аналіз міжнародних стандартів оформлення документів чи вивчення досвіду інших країн у створенні цифрових бібліотечних та архівних систем сприяє розширенню професійного кругозору, що дозволяє студентам адаптувати отримані знання до глобального контексту, що є важливим у сучасних умовах.

Інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес є необхідною умовою для підготовки фахівців, здатних працювати в умовах цифрової трансформації [5]. Ці навички дозволяють студентам ефективно обробляти текстову інформацію в цифровому середовищі, що є актуальним у сучасних бібліотечній та архівній практиках. Крім того, розвиток soft skills, таких як критичне мислення, комунікація та здатність до навчання протягом усього життя, відіграє важливу роль у формуванні лінгвістичної компетентності, оскільки ці навички дозволяють фахівцям адаптуватися до динамічних змін у професійному середовищі [10].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, педагогічні стратегії формування лінгвістичної компетентності здобувачів спеціальності бібліотечна, інформаційна та архівна справа мають бути комплексними, поєднуючи текстоцентричний підхід, інтерактивні методи, проектну діяльність і використання інформаційних технологій. Такий підхід дозволяє не лише засвоїти лінгвістичні основи документознавства, але й розвинути практичні навички, необхідні для роботи з документами в цифровому середовищі. Підготовка фахівців, які володіють лінгвістичною компетентністю, є ключовою для забезпечення їхньої здатності ефективно виконувати професійні завдання та відповідати викликам інформаційного суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Овсієнко Л. М. Формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури на засадах текстоцентричного підходу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 512 с.
2. Шевченко Л. І. Лінгвістична експертиза : підручник. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2021. 244 с.
3. Бабченко Н. В. Компетентнісний підхід у професійній підготовці магістрів з фізики у ВНЗ Польщі. Психолого-педагогічні засади професійної підготовки

майбутніх фахівців на компетентнісній основі : зб. наук. праць IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Переяслав-Хмельницький, 28 лют. 2017 р. / наук. ред. О. І. Шапран ; уклад.: Н. П. Онищенко, О. В. Плужник. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я. М., 2017. Ч. 1. С. 7–12.

4. Артюшина М. В. Умови запровадження інноваційного навчання. Формування психолого-педагогічної компетентності вчителів : тренінг-курс для викладачів вищих навчальних закладів / за ред. Л. О. Са-венкової, І. М. Романової. Київ : НТЕУ, 2011. С. 45–52.

5. Копанєва В. О. Бібліотека в середовищі цифрової науки: системно-інтеграційна взаємодія / В. О. Копанєва; наук. ред. О. С. Онищенко. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 120 с.

6. Струтинська І. В. Дефініції поняття «цифрова трансформація». *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48-2. С. 91–96.

7. Малишевський О. В. Формування інформаційної компетентності майбутніх вчителів: досвід педагогічних університетів. *Науковий вісник*. Уманського державного педагогічного університету. 2018. Вип. 2. С. 45–52.

8. Пометун О. І. Інноваційні технології навчання : навч. посіб. Київ : НТУ, 2017. 208 с.

9. Панькевич О. Науково-дослідна робота студентів-документознавців як важливий чинник ефективної професійної підготовки. Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2020. С. 35–40.

10. Горошкова Л. А. Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих в системі неперервної освіти. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 лист. 2020 р. Біла Церква : БІНПО ДВНЗ УМО, 2020. С. 44–46.

REFERENCES

1. Ovsienko, L. M. (2018). Formuvannya linhvistychnoi kompetentnosti maibutnih uchyteliv ukrainskoi movy i literatury na zasadakh tekstotsentrychnoho pidkhodu : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.02. [Formation of linguistic competence of future teachers of Ukrainian language and literature based on the text-centric approach: dissertation ... Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.02]. Kyiv. 512 s. [in Ukrainian]
2. Shevchenko, L. I. (2021). Linhvistychna ekspertyza : pidruchnyk [Linguistic expertise: textbook]. Kyiv : VPTs "Kyivskyi universytet". 244 s. [in Ukrainian]
3. Babchenko, N. V. (2017). Kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi mahistriv z fizyky u VNZ Polshchi [Competency-based approach in professional training of masters in physics at universities in Poland]. Psykholohopedahohichni zasady profesiinoyi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv na kompetentnisnii osnovi : zb. nauk. prats IV Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., Pereiaslav-Khmelnytskyi, 28 liut. 2017 r. / nauk. red. O. I. Shapran; uklad.: N. P. Onyshchenko, O. V. Pluzhnyk. Pereiaslav-Khmelnytskyi : FOP Dombrovska Ia. M.Ch. 1. S. 7–12. [in Ukrainian]
4. Artiushyna, M. V. (2011). Umovy zaprovadzhennia innovatsiinoho navchannia. Conditions for implementing innovative learning. Formuvannya psykholoho-pedahohichnoi kompetentnosti vchyteliv : treninh-kurs dlia vykladachiv vyshchikh navchalnykh zakladiv / za red. L. O. Savenkovo, I. M. Romanovoi. Kyiv: NTEU. S. 45–52. [in Ukrainian]
5. Kopaniieva, V. O. (2020). Biblioteka v seredovyshchi tsyfrovoy nauky: systemno-intehratsiina vziaemodiia. Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K. 120 s. [in Ukrainian]
6. Strutynska, I. V. (2019). Definitii poniattia «tsyfrova transformatsiia» [Definitions of the concept of "digital transformation"]. Prychoromorski ekonomichni studii. Vyp. 48-2. S. 91–96. [in Ukrainian]

7. Malyshevskiy, O. V. (2018). Formuvannya informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh vchyteliv: dosvid pedahohichnykh universytetiv [Formation of information competence of future teachers: experience of pedagogical universities]. *Naukovyi visnyk Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Vyp. 2. S. 45–52. [in Ukrainian]

8. Pometun, O. I. (2017). Innovatsiini tekhnolohii navchannia : navch. posib. [Innovative learning technologies: teaching aids]. Kyiv : NTU. 208 s. [in Ukrainian]

9. Pankevych, O. (2020). Naukovo-doslidna robota studentiv-dokumentoznavtsiv yak vazhlyvyi chynnyk efektyvnoi profesiinoi pidhotovky. Aktualni pytannia dokumentoznavstva ta informatsiinoi diialnosti: teorii ta innovatsii : zb. nauk. prats [Research work of document science students as an important factor in effective professional training. Current issues of document science and information activities: theories and innovations: collection of scientific works]. Odesa : Odeskyi natsionalnyi politekhnichnyi universytet. S. 35–40. [in Ukrainian]

10. Horoshkova, L. A. (2020). Psykholoho-pedahohichni aspekty navchannia doroslykh v systemi neperervnoi osvity [Psychological and pedagogical aspects of adult education in the continuing education system] // Materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii, Bila Tserkva, 26 lyst. 2020 r. Bila Tserkva : BINPO DVNZ UMO. S. 44–46. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МОРГУН Алла – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій Мукачівського державного університету.

Наукові інтереси: торкаються окремих проблем наукових тем кафедри «Дослідження соціальних комунікацій в руслі документно-інформаційних, бібліотечних, архівних ресурсів та технологій», «Лінгвокультурні та лінгвістичні концепти в сучасному українському мовознавчому дискурсі».

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MORGUN Alla – PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philological Disciplines and Social Communications Mukachevo State University.

Scientific interests: concern specific issues within the department's research topics: «Studies in Social Communications in the Context of Documentary-Information, Library, and Archival Resources and Technologies» and «Linguocultural and Linguistic Concepts in Contemporary Ukrainian Linguistic Discourse».

Стаття надійшла до редакції 17.07.2025 р.

Стаття прийнята до друку 29.07.2025 р.

УДК: 37.018.43:004(091)

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-220-239-245

НАРОВЛЯНСЬКА Марина –

аспірант

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка,

методист Українського державного центру

національно-патріотичного виховання,

краєзнавства та туризму учнівської молоді

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8693-3714>

e-mail: marinanarov@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ

У статті висвітлено історичні передумови та основні етапи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній процес. Обґрунтовано актуальність теми в умовах цифровізації суспільства та трансформації підходів до навчання. Метою дослідження є аналіз становлення технічних засобів навчання (ТЗН) як основи для розвитку сучасних ІКТ в освіті та визначення закономірностей їх поширення в історико-педагогічному контексті.

Застосовано ретроспективний історико-педагогічний метод, що дозволив дослідити еволюцію освітніх технологій від механічних навчальних пристроїв і «чарівних ліхтарів» до появи перших персональних комп'ютерів, мультимедійних засобів і цифрових платформ. Проаналізовано нормативні документи, методичні рекомендації та зразки освітньої практики XX–XXI століть, зокрема використання навчального кіно, діапроекторів, лінгафонних кабінетів, програмованого навчання, автоматизованих систем контролю знань та освітніх електронних ресурсів.

Узагальнено, що ІКТ в освіті формувалися як результат поетапного технічного прогресу, що супроводжувався змінами змісту освіти, ролі педагога, методики викладання та форм організації навчання. Приділено увагу як вітчизняному, так і іноземному досвіду впровадження ІКТ, зокрема розвитку освітнього телебачення, дистанційного навчання, інтеграції VR та AR-технологій і штучного інтелекту.

Зроблено висновок, що історичне осмислення впровадження ТЗН сприяє глибшому розумінню тенденцій цифровізації сучасної освіти та дозволяє розробити обґрунтовані підходи до формування цифрової компетентності педагогів, зокрема готовності педагогів до використання ІКТ в професійній діяльності. Результати дослідження можуть бути використані при створенні освітніх програм підвищення кваліфікації педагогів з урахуванням етапності й закономірностей розвитку ІКТ у педагогічній практиці.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), ІКТ в освіті, технічні засоби навчання (ТЗН), історія застосування ТЗН, історія застосування ІКТ.

NAROVLIANSKA Maryna –

PhD Student

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

Methodologist, Ukrainian State Center